

Popis aktivít humanitárnych organizácií a návrhy na možnú podporu zo strany verejného sektoru

Materiál vzniká na základe dohody s predsedom vlády 24.9. v NR SR.

Zhrnutie

Materiál obsahuje opis aktivít a možné spôsoby pomoci a partnerstva verejného a mimovládneho sektoru v oblasti humanitárnej a integračnej podpory utečencom.

V prípade prvých dvoch organizácií materiál obsahuje návrhy konkrétnych núdzových programov. Ostatné tri organizácie sa navrhujú krátkodobé a dlhodobé opatrenia v podpore integračných programov. Z krátkodobého hľadiska sa jedná o navýšenie podpory pre už rozbehnuté integračné programy, čím sa zásadne zvýši ich absorpčná schopnosť v prípade možného náhleho počtu žiadateľov o azyl. Z dlhodobého hľadiska sa opakuje potreba vytvoriť systematický integračný program a zmeniť niektoré pravidlá (napr. v zdravotnej starostlivosti). Veríme, že týmto prispejeme k vytvoreniu integračného ekosystému, ktorý umožní organickú integráciu prípadných azylantov.

Okrem všetkých konkrétnych opatrení sa potvrdzuje potreba vytvorenia stálej pracovnej skupiny pozostávajúcej zo zástupcov MV, Migračného úradu MV, Štátnych hmotných rezerv a zástupcov tretieho sektoru.

Magna – Deti v núdzi

Magna Deti v núdzi vždy reaguje na veľké humanitárne katastrofy a deťom a ich rodinám v núdzi poskytuje neodkladnú zdravotnú a materiálnu pomoc. Tak ako jedny z prvých sme reagovali na nepokoje a vyvražďovanie detí a ich rodín v decembri 2013 v Južnom Sudáne, kedy tisíce z nich ostali bez domova, na úteku a v strachu o svoj život, tak ako sme utečencom zo Somálska v roku 2011 počas sucha a vojenského konfliktu, kedy ich do susednej Kene prišlo státisíce poskytovali zdravotnú a nutričnú pomoc, tak ako keď tisíce ľudí ostali v Nepále po zemetrasení bez domova a my sme boli na mieste, tak sme sa rozhodli poskytnúť naše schopnosti a kapacity na pomoc deťom a rodinám na úteku pred vojnou a násilím teraz tu v Európe. Primárna myšlienka vzniku organizácie MAGNA pred 15 romi bola pomáhať nezištne a efektívne ľuďom v núdzi a o to sa opierame aj teraz. Neriešime príčiny prečo utekajú a kam smerujú, jednoducho potrebujú teraz pomoc

Aktuálne: Po uzatvorení hraníc Maďarskom sa MAGNA tímy presunuli do Chorvátska, konkrétne do oblasti Tovarnik, Opatovac a Bapska na chorvátsko/srbských hraniciach, kde pre deti s rodinami na úteku pred vojnou zabezpečujeme zdravotnú a materiálnu pomoc. MAGNA pôsobí v oficiálnom tábore pre utečencov chorvátskej vlády Opatovac, kde sme oficiálnym poskytovateľom zdravotníckej pomoci. Tábor má kapacitu 4.000 ľudí a slúži ako

tranzitné centrum pre deti a ich rodiny na ceste do iných štátov EU. Mobilné MAGNA tímy takisto pôsobia na hraničnom priechode Bapska a Tovarnik. Okrem zdravotnej pomoci, distribuujeme deky, hygienické potreby a poskytujeme psychosociálnu pomoc.

Aktuálna forma pomoci

Tím MAGNA taktiež poskytuje utečencom materiálnu pomoc vo forme hygienických balíčkov, oblečenia, topánok, diek a prístrešia nakoľko práve tieto sú nevyhnutné pre udržanie dobrého/dostatočného zdravia a psychického stavu utečencov. Staráme sa zároveň aj o nakladanie s odpadmi a pomohli polícii udržať pokojnú situáciu počas prípravy transportu pre utečencov do oficiálnych vládnych registračných centier či táborov. Ochrana detí a rodín. Pracovníci MAGNA strávia častokrát až niekoľko dní, aby pomohli zjednotiť rozdelené rodiny, či identifikovať tých najzraniteľnejších, ktorých následne podporujeme a poskytujeme im chýbajúce informácie.

Tím spolupracuje a koordinuje aktivity s dobrovoľníkmi a ostatnými účastníkmi a to vrátane polície a bezpečnostných služieb. Lekári, zdravotné sestry a tím zdravotníkov v MAGNA stanoch poskytuje zdravotnú starostlivosť vo dne a v noci. Celkovo sme zatiaľ zlúčili 135 rodín, ktoré boli rozdelené počas registrácie a procesov autobusových transportov.

Náklady spojené s prevádzkou zdravotnej a psychosocialnej starostlivosti v tábore Opatovac, Chorvatsko predstavujú aktuálne na mesiac 35.000EUR.

Člověk v ohrožení

Občianske združenie Člověk v ohrožení pôsobí viac ako 15 rokov v oblasti rozvojovej pomoci v krajinách subsaharskej Afriky, Ázie, Balkánu a Východného Partnerstva a humanitárnej pomoci v rôznych oblastiach sveta postihnutých prírodnými katastrofami. Počas súčasnej humanitárnej krízy ľudí na úteku Člověk v ohrožení pôsobí v Maďarsku, Srbsku a Chorvátsku, kde jeho mobilný tím poskytuje prístup k vode, základným potravinám a prístrešiu pre stovky ľudí na úteku denne. Zároveň spolu s partnerskou organizáciou Člověk v tísni zabezpečuje jedlo, vodu a prístrešie, ale aj zdravotnú starostlivosť a vzdelávanie pre tisíce ľudí, priamo v Sýrii alebo v okolitých krajinách.

Návrhy na podporu aktivít

- Člověk v ohrožení prostredníctvom partnerskej organizácie podporuje v Sýrii 22 provizórnych škôl, ktoré navštevuje viac ako 10 000 detí. V školskom roku 2015/16 sa podpora detí sýrskych utečencov rozšírila aj do južného Turecka, kde spolupracujeme so 7 školami v okolí mesta Gaziantep. **Finančný príspevok vlády SR vo výške 100 000€ pomôže zabezpečiť fungovanie ďalších 4 škôl pre deti sýrskych utečencov v Turecku na hraniciach so Sýriou na najbližší jeden školský rok.**

- Človek v ohrození v súčasnosti poskytuje pomoc utečencom, ktorí už sú v pohybe cez Európu, prostredníctvom mobilného tímu, ktorý poskytuje základnú humanitárnu pomoc – teplé jedlo, vodu a prístrešie - pre najviac ohrozených utečencov na území Srbska a Chorvátska. Vzhľadom na rýchlo meniace sa trasy putujúcich utečencov vytvára Človek v ohrození mobilné tímy, ktoré poskytujú pomoc podľa aktuálnej potreby na miestach s koncentrovanými utečencami. **Finančný príspevok vlády SR vo výške 50 000€ pomôže zabezpečiť vytvorenie a fungovanie ďalšieho mobilného tímu, ktorý v priebehu 6 mesiacov svojho pôsobenia môže pomôcť viac ako 15 tisíc ľuďom na úteku.**

Liga za ľudské práva

Liga sa venuje hlavne aktivitám v oblasti integrácie a právnej pomoci pre osoby v azylovom konaní.

Súčasná aktivita:

- Poskytuje bezplatnú právnu pomoc vo všetkých štádiách azylového konania, vrátane konania pred súdmi, ako aj právnu pomoc po skončení azylového konania v prípade udelenia azylu alebo poskytnutia doplnkovej ochrany (záležitosti týkajúce sa bežného života, sprievod na úradoch a pod.)
- Právna pomoc pri získavaní pobytu v SR, štátneho občianstva, víza (vrátane ľudí, ktorí žiadajú zo zahraničia)
- Právna pomoc pri zlučovaní rodiny (komunikácia s MZV, ambasádou, vyplňanie žiadostí, facilitovanie konania)
- Integračnú pomoc: pomoc so začlenením sa do spoločnosti (napr. prijatie do školy, úrad práce, zdravotná poisťovňa, sprostredkovanie bezplatného poradenstva dobrovoľníkmi pri podnikaní a zamestnaní, pri podávaní daňového priznania a pod.), skontaktovanie na dobrovoľníkov, preplatenie rôznych kurzov, finančná pomoc (zbierky)
- Právna pomoc maloletým deťom bez sprievodu a ich opatrovníkom, vrátane návštev detského domova Medzilaborce
- Ďalej sa venuje nastaveniu verejných politík (azylovej, migračnej a integračnej), robíme rôzne výskumy a analýzy a prenos best practices (napr. manuál ako využiť coaching pri integrácii utečencov: http://www.hrl.sk/sites/default/files/publications/hrl_manu_al_sk_print_04.pdf)
- Sme implementačný partner UNHCR v SR a monitorujeme vstup do azylového konania (či je umožňované, aby utečenci mohli podať žiadosť o azyl, vrátane hranice, letiska a zaistenia a či sú dodržané zákonné podmienky)

Možná podpora – všeobecne :

- V prípade prijatia utečencov je organizácia **pripravená im poskytnúť všetky svoje nástroje podpory.**
- Otvorenie legálnych cesty príchodu: t.j. vydávanie Schengenského víza z humanitárnych dôvodov pre Sýrčanov, ktorí chcú prísť na Slovensko a chcú tu podať žiadosť o azyl. ***Zníži sa tým migračný nelegálny tlak.***
- **Prijatie štipendijného programu,** ktorý by umožnil študovať vybraným Sýrskym študentom a študentkám na slovenských VŠ školách zadarmo – slovenské VŠ prejavili záujem a poskytnú by miesta, ak by štát zaviedol takýto program
- **Zavedenie integračného programu,** ktorý by bol schválený na úrovni vládneho uznesenia a bol by nárokovateľný – t.j. utečenci by mali štandardne nárok na rovnaký základný rozsah integračných služieb, ktoré by dostávali nezávisle od aktuálnych projektov mimovládok (tie by boli iba doplnkom)

Integračný program

Integračný program pre utečencov na Slovensku funguje takmer výhradne prostredníctvom projektov. Do konca roku 2014 zo zdrojov EÚ a potrebného spolufinancovania MV SR, v roku 2015 na minimalistickej úrovni prostredníctvom Slovenskej katolíckej charity z verejných prostriedkov MV SR, pričom MV SR vypláca utečencom priamu materiálnu pomoc. Program trpí nedostatkom finančných prostriedkov a zároveň chýbajúcim záväzným systémom. Utečenci sa k pomoci dostávajú ad hoc, bez nároku na individuálnu pomoc. Pokiaľ prostriedky v rozpočtoch už nie sú, nemajú ani nárok na individuálnu pomoc.

V tejto súvislosti navrhujeme:

Z krátkodobého hľadiska: **urgentne zvýšiť rozpočtové prostriedky** určené na integráciu osôb s medzinárodnou ochranou v Slovenskej republike.

Z dlhodobého hľadiska: prijať záväzný integračný program na úrovni vlády SR, ktorý zdefiniuje obsah integračnej pomoci, začlení čo najviac integračnú pomoc do existujúcich programov (napr. dávka integračnej pomoci vyplácaná priamo úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci systému sociálneho zabezpečenia), prístup k primeranému bývaniu v počiatočnom období integrácie, prístup k umiestňovaniu utečencov, ktorý spĺňajú podmienky, v domovoch sociálnych služieb, zabezpečenie jazykovej prípravy prostredníctvom kurzov SJ aj pre dospelých s možnosťou získania osvedčenia, rovnaký prístup k verejnému zdravotnému poisteniu pre osoby s medzinárodnou formou ochrany. **Na tento účel môžeme vytvoriť pracovnú skupinu.**

Slovenská katolícka charita

SKCH spravuje 3 integračné poradenské centrá v mestách Bratislava, Žilina a Košice. V týchto centrách sa poskytujú komplexné služby zjednodušujúce integráciu osobám s medzinárodnou formou ochrany udelenou na území SR:

Medzi poskytované služby patrí:

- základné a špecializované sociálneho poradenstvo a asistenciu pri vybavovaní požiadaviek na úradoch a štátnych inštitúciách;
- právne poradenstvo;
- psychologické poradenstvo;
- asistencia pri hľadaní ubytovania;
- pomoc pri hľadaní práce, pracovné poradenstvo vrátane sprevádzania na pohovory;
- sprostredkovanie alebo poskytovanie jazykovej prípravy - výučba slovenského jazyka;
- vzdelávanie, odborná príprava a pomoc pri vybavovaní uznania dosiahnutej kvalifikácie;
- pomoc pri adaptácii cieľovej skupiny cudzincov v kultúrnej a sociálnej oblasti cez vytvorenie individuálneho integračného plánu;
- oboznámenie sa s kultúrnymi, náboženskými a ďalšími odlišnosťami prijímajúcej krajiny v rámci neformálneho vzdelávania;
- poskytnutie komplexných služieb, ktoré sa týkajú integrácie osôb s postihnutím, seniorov, tehotných žien, obetí obchodovania, maloletých klientov bez sprievodu a pod.
- poskytovanie materiálnej pomoci prostredníctvom charitných centier v jednotlivých mestách

Z krátkodobého hľadiska v integračnom procese

- Zabezpečenie **cenovo dostupných bytových kapacít najmä v počiatočnom období integrácie**- sprístupnenie ubytovacích kapacít v štátnom vlastníctve: integračné stredisko Zvolen, Integračné byty v Bratislave, sprístupnenie sociálnych bytov aj pre túto cieľovú skupinu bez čakacej lehoty. atď;
- **Zlepšenie prístupu k lekárskej starostlivosti najmä osobám**, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana: Stáva sa nám často, že lekári nám neprijímajú týchto klientov práve kvôli zdĺhavej administratíve. Je nesmierne dôležité vytvoriť také opatrenia, ktoré by eliminovali prípady keď lekár odmietne zavidovať a ošetriť túto cieľovú skupinu. **Navrhujeme v čo najkratšom možnom čase vytvoriť celoslovenskú sieť všeobecných lekárov a špecialistov, ktorým by boli pridelení títo pacienti.**

Z dlhodobého hľadiska v integračnom procese je potrebné zamerať sa na:

- **Zlepšenie prístupu k verejnému zdravotnému poisteniu** osobám, ktorým bola na území SR poskytnutá doplnková ochrana a to najmä zjednodušením administratívnych úkonov pre lekárov vyplývajúcich z poskytovania lekárskej starostlivosti- Pri ošetrovaní týchto klientov vzniká zvýšená administratívna záťaž všeobecným lekárom a špecialistom;
- Plnenie cieľov a opatrení integračnej politiky, ktorá bola schválená Vládou SR 29. januára 2014
- Formovanie objektívneho postoja verejnosti v oblasti migrácie prostredníctvom poskytnutia takých vyhlásení verejných činiteľov, ktoré zamedzia šíreniu xenofobných prejavov v spoločnosti. Takisto je dôležité formovanie verejnej mienky v tejto oblasti už v školskom veku a to najmä povinným začlenením multikultúrnej výchovy a témy migrácie do učebných osnov

ETP – Centrum pre udržateľný rozvoj

Opis aktivít

ETC, zriadené v priestoroch Záchytného tábora Migračného úradu Ministerstva vnútra SR, poskytuje utečencom dôstojné a bezpečné miesto, ubytovanie, stravu a psychologickú a humanitárnu podporu. Slovensko nie je pre týchto utečencov novou domovskou krajinou, v ETC ostávajú len dovtedy, kým sa zariadi proces ich konečného presídlenia. Okrem ubytovania a stravy, ktoré poskytuje slovenská vláda, sa klientom zo zdrojov UNHCR poskytuje aj zdravotná starostlivosť. Pracovníci ETP Slovensko pre klientov pripravujú každodenné aktivity v oblasti vzdelávania, športu, sociálnej a kultúrnej orientácie. V ETC Humenné dočasne našli svoje útočisko ľudia z Palestíny, Afganistanu, Iraku, ale i Somálska a Etiópie, Eritrey či Sudánu. Z Humenného cestujú do krajín presídlenia, kde nachádzajú svoj nový domov. Utečenci majú počas svojho, približne šesťmesačného pobytu na Slovensku príležitosť zoznámiť sa so západnou kultúrou, naučiť sa anglický jazyk a, ak je to potrebné, liečiť akútne zdravotné problémy. Kultúrna a náboženská integrita utečencov je v prostredí ETC zabezpečená.

Navrhovaná podpora

- **Zabezpečenie vhodného a bezpečného ubytovania** pre klientov s ľahkou dostupnosťou k službám a pracovným, resp. študijným príležitostiam, čím sa uľahčí ekonomická a kultúrno- spoločenská integrácia utečencov.
- **Zabezpečenie zdravotnej starostlivosti** (zdravotného poistenia) pre utečencov.
- Zabezpečenie sociálneho poradenstva a sociálnej asistencie. Skvalitnenie prístupu klientov k sociálnym službám - sociálnemu poradenstvu či asistencii **napomáha ich sociálnej integrácii**. Vytvorenie integračného

plánu a pomoc odborných pracovníkov (sociálny pracovník, mentor) uľahčujú jeho napĺňanie.

- **Zvyšovanie právneho povedomia klientov** a zabezpečenie prístupu klientov k právnym službám - pomoc klientom v orientácii sa v právnom systéme SR a uplatňovaní ich práv.
- **Zvyšovanie miery ekonomickej aktivity klientov** a podpora ich finančnej nezávislosti – poskytovanie služby mediácie pracovnej integrácie, kontakt so zamestnávateľmi a pracovnými agentúrami za účelom vyhľadania vhodného zamestnania a vytvorenia vhodných podmienok v zamestnaní, uľahčia pracovnú integráciu klientov a udržia ich v pracovnom pomere čo najdlhšie. Okrem toho mediácia zahŕňa aj pomoc klientovi pri hľadaní vhodných pracovných ponúk a pri príprave klienta na pracovné pohovory (príprava životopisu, motivačného listu, doprava na pracovný pohovor a pod.), pracovné poradenstvo, pracovné zaškolenie a pracovnú prax po dohode so zamestnávateľmi.
- **Pomoc pri rozvoji podnikania** - kontakt s inštitúciami, ktoré majú vo svojej náplni povolenie alebo podporu podnikania.
- **Odborná, jazyková príprava a profesionálna kvalifikácia**, ako napríklad rekvalifikačné kurzy a iné individuálne a skupinové vzdelávania, výučba slovenského jazyka.